

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۳/۰۸/۱۱

سید عظیم حسینی

تاریخچه تجارت کابل

قسمت هفتم ونهائی

در بازار قدیم کابل مقدار وزن مواد تزاقی که توسط ترازو وزن میگردید بدین قرار بود: خروار، سیر، چارک، پاو، خورد، و مئقال. یک خروار: هشتاد سیر، یک سیر: چهار چارک، یک چارک: چهار پاو، یک پاو: چهار خورد، یک خورد: بیست و چهار مئقال. به اوزان متریک امروز یک سیر هفت کیلوگرام میشود که یک کیلوگرام یک هزار گرام میشود.

د پانو شمیره: له 1 تر 8

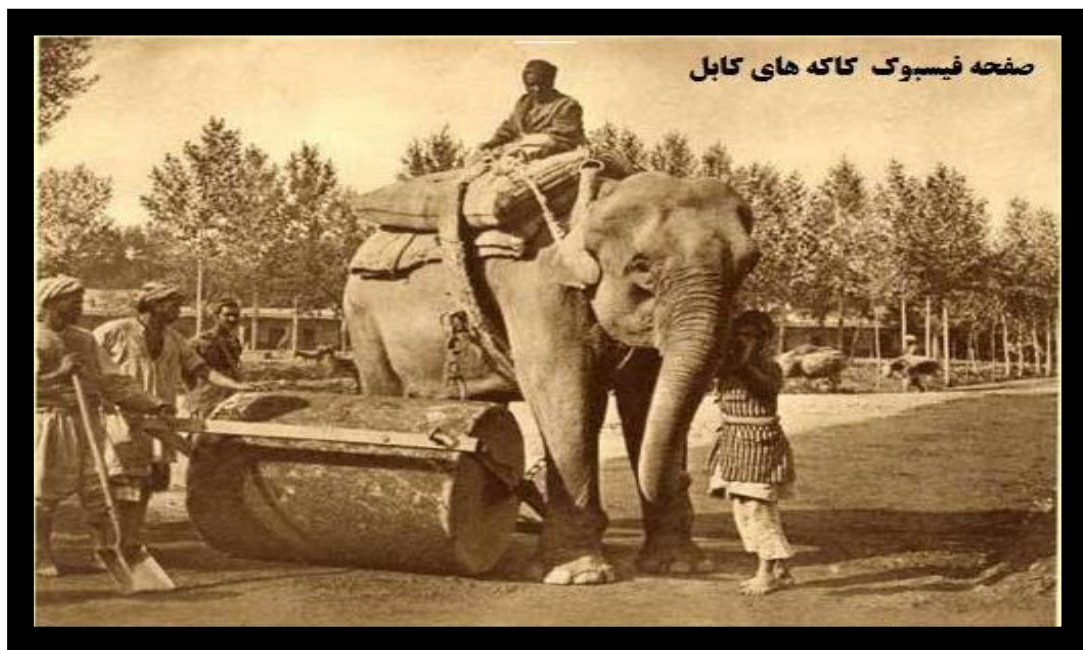
افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په خیر و لولئ

این محله در گذر شوربازار درب سرای موتی است ، که در حاکمیت شاه محمود خان و هاشم خان به گونه زندان هم استفاده می شد و در اسناد تاریخی به نام زندان سرای موتی ذکر گردیده. موتی سنگه مالک سرای از سرشناسان شهر کابل و گذر شوربازار بود. **Old_Afghanistan** قدیم_افغانستان

اما تکه یا پارچه در بازار قدیم کابل به "گز" به فروش میرسید که بدین ترتیب بوده:
1- گز شرعی 2- گز شاه، واحد آنرا "گره" میگفتند. اما از مدتها است که در شهر کابل پارچه به متر بفروش میرسد، که متر یکصد سانتی متر میشود.

البته قالین به متر مربع بفروش میرسد و تکه که کم بر ویا کلان برمیباشد، تنها به گز بفروش میرسید. همچنان زمین به پیکال، جریب، بسوه، بسواسه، معامله میگردید. که یک جریب چهل و چهار در چهل و چهار میشود. امروز آنرا به دوهزار متر مربع تثبیت کرده اند که به این صورت یک بسوه یکصد متر مربع میشود و بیست بسوه یک جریب میگردد. [17]
در سال ۱۳۲۵ (۱۹۴۶) در شهر کابل ۱۳۸۷۵ بایسکل ، ۸۶۲ تیزر فتار، ۱۳۲۱ لاری ، ۷۵۱ گادی و یکتعداد کراچی و موترسیکل موجود بود. همچنان در شهر کابل ۹۵۰۰ خانه ، ۱۱۲ سرای، ۴۵۶۲ دکان، ۳۷ حمام، ۱۵ یخدان، ۲۰۰ مسجد ۲ پل، وجود داشت. نفوس کابل تخمین شده برویت کوپون ۱۰۶۱۹۱ نفر میرسید. در شهر کابل ۳۵ هتل، ۱۵۰ سماوارچی، ۴۴ کلچه پزی ۵۰ برنج فروشی، ۳۵ کبابی، ۵ فالدوده پزی، ۵۳ میوه فروشی، ۴۰۸ بقالی، ۱۰۴ خبازی ۱۶۵ بنیه گری، ۱۵۱ قنادی، ۱۷۵ عطاری، ۷۷ زرگری و ۱۰ دواخانه وجود داشت. [۱۸] از طرف دیگر، "در کابل فعالیت های برای سرک سازی و بنای تعمیرات جدید صورت گرفت، که مهمترین ساختمان سرک دارالامان و ساختمان بنائی در پغمان بود. شماره چهارم سال پنجم مؤرخه دوم سرطان ۱۳۰۳ جریده امان افغان درین باره خبری چاپ کرده که اینجا نقل میشود" کابل مملو از خارجیت اخیراً یک دسته دیگر نفر جرمنی از راه روسیه وارد هرات شده و از آنجا به قندهار آمده و از آنجا به کابل وارد شده اند. این عده از قرار معلوم همگی برای کار کردن دارالامان پایتخت جدید افغانستان است که در ۵ میلی شهر کابل بنا شده است. پیشرفت درمبانی این شهر خیلی به تأنی پیش میرود فقط تا به حال موفق به تعمیر عمارت های در آنجا شده اند و یک جاده به

اندازه ۴۰ فـت بـطـرف دارالامان کشیده میشود که یک سرک درجه اول خواهد شد. گذاردن اولین سنگ تهاداب این شهر چند وقت پیش بدست اعلیحضرت بعمل آمد. " این خبر میرساند که در آنوقت برای ساختمان راه ها و بنا ها از متخصصان خارجی مخصوصاً آلمان ها استفاده میشد، ساختمان سرک دارالامان، قصر دارالامان و پل معروف آرتل از کار های آن وقت است، بناهای که اکنون در گوشه وکنار دارالامان دیده میشود، از کارهای دقیق آن روزگار است، قبلاً دارالامان امروز بنام تپه یاد میشد. امروز ساختمان سرک و عمارت دارالامان تحت اداره بنام مدیریت تعمیرات دارالامان انجام میگردد، امور ساختمان سرک پغمان با اعمار تعمیرات آن از قبیل سینمای پغمان، کافه مهتاب کوتی ستاره و غیره تحت اداره ماموریت تعمیرات پغمان قرار داشت. سرک کابل - پغمان بعداً برای قرغه کشیده شد، از سرک کابل که آن سال ها ساخته شده اند میتوان از سرک چهار باغ که از پنجره ارگ و جاده شاهی موجوده تا باغ عمومی امتداد یافت سرک روبروی لیسه حبیبیه به سفارت سابق روسیه و پل آرتل سرک گذرگاه تا چهل ستون، سرک از مقابل دروازه کلان ارگ تا چمن حضوری و سیاه سنگ و کوتل لته بند نام برد. مسافرت به ولایت پکتیا به وسیله اسب صورت میگرفت تنها تا گذشته از شیوه کی سرکی وجود داشت که به سواری موتر از آن استفاده میشد.

د پانو شمیره: له 3 تر8

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنيزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیولو مخکي په څیر و لولئ

قابل تذکر است که برای احداث و ساختمان سرک های کابل از رول سنگی که به وسیله فیل کشیده میشد، استفاده میشد، بعد برای پخته کاری سرک ها رول های ماشینی وارد گردید که با سوختن چوب به حرکت می آمدند، بعداً ازین رول در ساختمان سرک های ولایات نیز استفاده صورت گرفت. این هم شیوه اسفالت کردن جاده های کابل در صد سال قبل، اسفالت با استفاده از فیل!

از ساختمان های ساخته شده در آن وقت در شهر کابل میتوان از عمارت موجود سینمای کابل نام برد که پس از حصول استقلال این عمارت به شکل سینما در آمد.
"سینمای کابل اولین سینما در افغانستان به نام سینمای کابل در شهر کابل احتمالاً که در

د پانو شمیره: له 4 تر 8

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دلېکنې د ليکنيزې بنې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په څير و لولئ

زمان سلطنت شاه‌امان‌الله ساخته شد. تاریخ دقیق ساختن آن تا هنوز معلوم نیست. چندی بعد سینما سوخت و برای مدت چند سال متروک ماند تا اینکه دوباره ساخته شد. این عمارتی را که شما در عکس می‌بینید، بازسازی شده سینمای اولی است و گنجایشش صد نفر را داشته است. در مقابل هتل سرینای امروزه و هتل کابل دیروزه قرار داشت. پیش از ساختن هتل کابل در آن موقعیت کافه‌ولی قرار داشت که مربوط محمد ولی خان دروازی وزیر خارجه شاه‌امان‌الله می‌شد. اواخر صدارت داوود خان و اوایل سال‌های دهه شصت میلادی، فلم مصری "جمیله" در کابل به نمایش آمد. فلم داستان مبارزات جمیله بویاشا الجزایری دختر جوانی بود که بر ضد اشغالگران فرانسوی مبارزه می‌کرد. در فلم نشان داده می‌شد که چگونه از جانب فرانسوی‌ها شکنجه می‌شود اما حاضر به اعتراف نمی‌شود. مردم که از دیدن فلم به گریه افتاده بودند مقابل سفارت فرانسه تظاهرات کردند. کارمندان سفارت با تظاهر کنندگان برخورد توهین‌آمیز نموده بودند. در ضمن سفیر فرانسه (دودیانس) یا یکی از کارمندان سفارت پوسترهای فلم را هم پاره کرده بودند. حکومت افغانستان در ظرف چهل و هشت ساعت سفیر فرانسه را از افغانستان اخراج نمود. بعد از این حادثه فلم برای یک هفته برای همه مردم به صورت رایگان در کابل نمایش داده شد. بعد ها سینمای کابل تخریب شد و جز احاطه عمارت جدید لیسه استقلال گردید".

افغانستان_قدیم Old_Afghanistan

هتل کابل که اکنون قسمتی از آن وجود دارد بنام کافه ولی اعمار گردید، عمارت وزارت دربار کنونی از ساختمانی‌های آنوقت به شمار میرود، مسجد شاه دو شمشیره از بناهای جالب توجهی است که در زمان سلطنت امیر امان‌الله خان ساخته شد که در حقیقت در سال اول استقلال افغانستان سرک‌ها و ساختمان‌های مزبور بوجود آمد و بعد در دوره سلطنت اعلیحضرت محمد نادر شاه سرک‌سازی و ساختمان عمارت تحول بیشتری یافت.

در اوایل سال ۱۳۱۱ در کشور جاده‌ها و سرک‌های ذیل وجود داشت. کابل:

۱- جاده باغ علیمردان، پخته کاری در سال ۱۳۱۱.

۲- جاده ارگ از حد پل باغ عمومی تا بازار ارگ (بازار شاهی) پخته کاری سال ۱۳۱۱.

۳- جاده شهر آرا از چهار راهی ولایت کابل حصه منار شهر آرا ترمیم و پخته کاری
سال ۱۳۱۱.

۴- جاده بین بازار جدید اندرابی، در سال ۱۳۱۱ تازه احداث و ساخته شد.

۵- جاده گذرگاه پخته کاری و ترمیم در سال ۱۳۱۱. [۱۹]

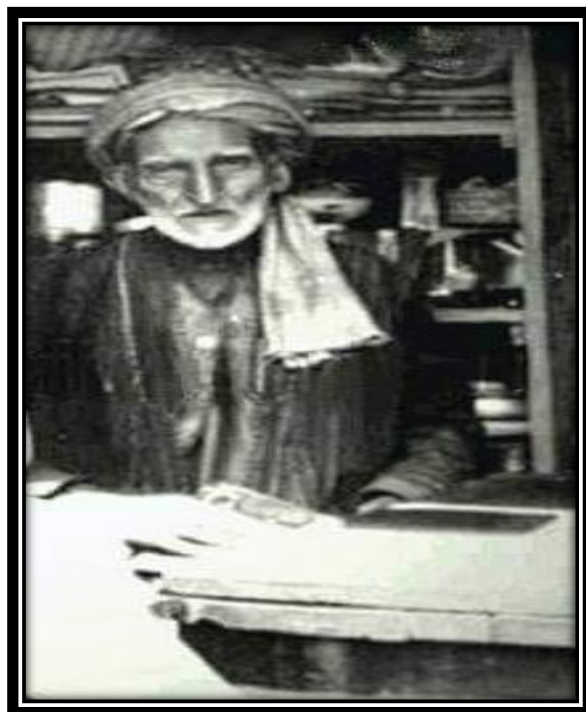
شعر زیبایی از مرحوم شاد روان ، صوفی صافی غلام نبی عشقوری (رح) شاعر نامدار
کابل:

د پانو شمیره: له 6 تر 8

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلپکني د ليکنيزې بني پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په څير و لولئ

عشقري آن شور بازارت چه شد؟ - غرفه خالي ز نصورات چه شد؟
 آن ديار عشق و شور و شوق و شعر - آن سرود انداز، گلزارت چه شد؟
 گنج شور بازار و حاجي قاسمت - "حيدري" يار وفادارت چه شد؟
 چكه چور و پاي لچ پوچاق خور - سه پته بازار طرارت چه شد؟
 ني "غلام شوده" ماند و ني "چجو" - "خواجه ساعت ساز" سر کارت چه شد؟
 "كاكه اسحاق" شورش بازار روز - آن همه از بازي پارت چه شد؟
 ني جمال ماند و ني شايق ترا - هم نشين نغز گفتارت چه شد؟
 چوك و چارسوق و چته از ياد رفتهات - "هفت شهر عشق" و عطارت چه شد؟
 صاحبدم صد آفتاب زنده گرد - سر نهاده زير ديوارت چه شد؟
 ماه پيششاني گگ و كاگل زري - سر و قد كبك رفتارت چه شد؟
 در زمين هم "لنگر" ديگر مجوي - آن عزيز يار و عيارت چه شد؟
 كاكه هاي چوك و شور بازار كو؟ - بالكه هاي رند و چوتارت چه شد؟
 تابه پاي خوبرويان افگني - حاليا! اي شيخ دستارت چه شد؟
 كوچه هاي پيچ در پيچت كجاست؟ - خانه هاي چار در چارت چه شد؟
 از اچكزي اي گذر، تا تخته پل - مسگر و زركوب و سمسارت چه شد؟
 زان جوانمردان نشان پانماند - "حيدري"، "شاهين" پيازت چه شد؟
 زنده گوياي شهرست "عشقري" - اي كه گويي شور بازارت چه شد؟
 "قاسم استاد" خراباتت خموش - چنگ و شهنائي و سه تارت چه شد؟
 چوب باز و پهلو انانت كجاست؟ - كله پزها و سماوارت چه شد؟
 تپه بي ننگها، يادت بخير - مهره و كچكول و چلتارت چه شد؟
 طوطي نيزار طرف جبهه كو؟ - قمری شاخ سپيدارت چه شد؟
 خانقه بر جاي و درويشان خراب - صوفي صافي ز رنگارت چه شد؟
 آن قلندر هاي آتش خوار كو؟ - ساده رويان دلازارت چه شد؟
 عشقري جوشي نموديم نيم جان - "ياسخي جان، شهر و بازارت چه شد؟"

صوفي غلام نبي عشقري

فواره آی آب چهارراهی پشتونستان پښواک

ختم

د پانو شمیره: له 8 تر 8

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلپکنی د لیکنیزی بنی پازوالی د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ